

met trekkers. Dit gebeurt vooral in warme zomers met langdurige perioden met (zuid)oostenwind (VAN WELY 1997). In zulke jaren is *V. zonaria* soms opvallend talrijk. Een generatie. Het overschot aan vrouwtjes komt doordat deze sterker trekgedrag vertonen: in jaren met sterke migratie worden met name vrouwtjes gezien (VAN WELY 1997).

Ecologie

Allerlei typen bos en halfopen landschap en opvallend vaak in stedelijk gebied, zoals in parken, tuinen en plantsoenen. De vliegen bezoeken bloemen met schermen en trossen, zoals gewone berenklauw, koninginnenkruid, valeriaan en vlinderstruik. Mannetjes vertonen zweefgedrag op enkele meters boven de grond op zonnige beschutte plekken, zoals bosranden. Het is een sterk migrerende soort.

De larven ontwikkelen zich in boven- en ondergrondse nesten van sociale plooiwielwespen, voor zover bekend van Duitse wesp, gewone wesp en hoornaar. Ze leven onderin het nest van afval en dode wespenlarven. Ze zijn wel eens samen met de larven van *V. pellucens* in een wespennest gevonden (ELSE 1975, FRASER 1946A, B).

Summary – Common. Increased since 1950. Especially numerous during summers with long periods of (south) eastern winds. Recent records indicate that the species is successfully reproducing in The Netherlands. Various types of forest and half-open landscapes, often in urban areas, like parks and gardens.

Xanthandrus Platte zweefvliegen

MR

Middelgrote brede vliegen met plat zwart achterlijf met gele vlekentekening en zwart gezicht en schildje. Lengte 8-12 mm.

Taxonomie en determinatie

Xanthandrus is verwant aan *Melanostoma* en *Platycheirus*. Determinatie is mogelijk met alle gangbare Europese determinatiewerken.

Verspreiding

Kosmopolitisch genus met met circa vijftien soorten, waarvan er negen in Zuid-Amerika voorkomen (BORGES & PAMPLONA 2003). Uit het palearctisch gebied en Europa zijn drie soorten bekend, waarvan er twee beperkt zijn tot eilanden in de Atlantische oceaan. In Nederland een soort.

Ecologie

De larven van *X. comtus* leven van rupsen van diverse vlinderfamilies en voor zover bekend geldt dit ook voor andere *Xanthandrus*-soorten (ROTHERAY & GILBERT 1989).

Xanthandrus comtus Platte zweefvlieg

MR

Middelgrote zweefvlieg met zwart gezicht, zwart schildje en breed plat achterlijf met karakteristieke tekening: mannetje met twee ronde vlekken op rugplaatje 2 en brede, in het

midden diep ingesneden gele banden op rugplaatjes 3-4, vrouwtje met geheel zwart rugplaatje 2 en halfronde vlekkenparen op rugplaatjes 3-4. Lengte 8-12 mm.

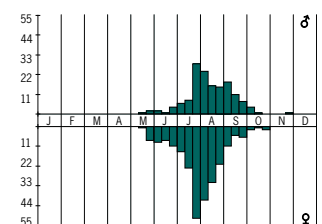
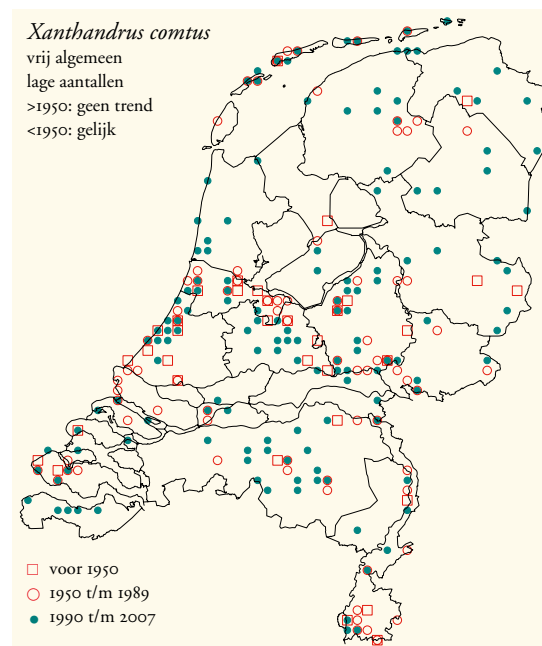
Xanthandrus comtus
vrouwtje.

Verspreiding en vliegtijd

Palearctisch. Van West-Europa tot in Japan. Heel Europa, maar schaars in het noorden en het Middellandse-Zeegebied. In België en Engeland is de soort enkele decennia zeer zeldzaam geweest, om in de jaren 1980 weer toe te nemen (STUBBS & FALK 1983, 2002, VERLINDEN 1991).

In Nederland komt *X. comtus* overal voor, maar kan plaatselijk jarenlang ontbreken om er plotseling weer op te duiken. De aantallen zijn doorgaans laag en de soort wordt zelden enkele jaren achtereen op dezelfde plaats gevonden. Het is de vraag of hij in Nederland overwintert.

Waarschijnlijk verschillende generaties per jaar, afhankelijk van voedselaanbod en weersomstandigheden. De piek in de vliegtijd kan vanwege het trekgedrag van jaar tot jaar

Xanthandrus comtus

Xanthogramma citrofasciatum
mannetje.

verschillen. Uit België is een vrouwtje bekend van 15 februari (PALS 2001). Deze winterwaarneming is echter een uitzondering.

Ecologie

Loofbossen, meestal met goed ontwikkelde ondergroei. Zwervende exemplaren kunnen, vooral in het kustgebied, in sterk uiteenlopende biotopen waargenomen worden, maar meestal zijn er bomen of struiken aanwezig.

Mannetjes zweven op 2-3 meter hoogte langs bospaden of op open plekken in bos. Vrouwtjes vliegen soms langzaam langs bomen en struiken, vermoedelijk op zoek naar geschikte plekken om eitjes te leggen.

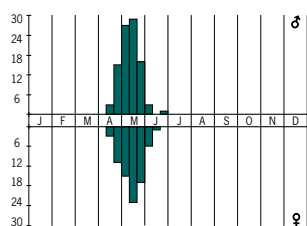
Xanthandrus comtus staat bekend als een sterk migrerende soort. Met name in de late zomer en vroege herfst zijn er verschillende meldingen die op trek duiden (GATTER & SCHMID 1990, JENSEN 2001B, SNOW & ROSS 1952). Mogelijk is trekgedrag een strategie om op het onvoorspelbare, plotseling lokaal talrijke voorkomen van de prooidieren in te spelen.

De larve voedt zich met rupsen van diverse Microlepidoptera, zoals bladrollers (Tortricidae), mineermotten (Gracilariidae), processievlinders (Thaumetopoeidae) en stippelmotten (Yponomeutidae), meestal op bomen en struiken. Onder laboratoriumomstandigheden schijnt de larve ook bladwespenlarven ('bastaardrupsen', Symphyta) te eten (BARKEMEYER 1994).

Xanthandrus comtus is samen met *Parasyrphus nigratarsis* een van de twee Nederlandse uitzonderingen op de regel dat larven uit de subfamilie Syrphinae zich met bladluizen en andere Homoptera voeden. De meldingen van bladluisetende larven van *X. comtus* berusten waarschijnlijk op verwarring met andere soorten (ROTHERAY 1993).

Het popstadium duurt 2-3 weken en wordt op planten doorgebracht (BARKEMEYER 1994).

Summary – Fairly common. No apparent trends. Deciduous forests, mostly with well-developed understory. Numbers are often low and it is uncertain to which extent the Dutch populations consists of migrants or indigenous specimens.

Xanthogramma citrofasciatum

Xanthogramma Citroenzwefvliegen

MR

Middelgrote dofzwarte zweefvliegen met smalle citroengele vlekken op het achterlijf, citroengeel gezoomde borststukzijranden en grotendeels gele poten. Lengte 10-12 mm.

Taxonomie en determinatie

Er is nog onduidelijkheid over de taxonomische status van enkele Europese soorten in dit genus, maar de Nederlandse soorten kunnen met de gangbare determinatiewerken probleemloos op naam gebracht worden. *Olbiosyrphus* wordt in dit boek niet als subgenus van *Xanthogramma* behandeld, maar als zelfstandig genus (zie daar).

Verspreiding

Holarctisch en oriëntaals genus met circa twintig soorten, hoewel de status van verschillende soorten onduidelijk is. In Europa komen tenminste drie soorten voor, in Nederland twee.

Ecologie

De imago's bezoeken diverse bloemen. De larven leven in mierennesten en eten wortelluizen waarmee de mieren geassocieerd zijn (ROTHERAY ET AL. 1996).

Xanthogramma citrofasciatum Streepcitroenzwefvlieg

MR

Middelgrote *Xanthogramma*. Vlekkenparen op rugplaatjes 2-4 even smal, achterpoten geheel geel of oranje. Achterlijf bij vrouwtjes soms zeer breed en afgeplat. Lengte 10-12 mm.

In navolging van Thompson et al. (1982) hebben veel buitenlandse auteurs voor deze soort onterecht de naam *X. festivum* (LINNAEUS, 1758) gebruikt (zie ILIFF & CHANDLER 2000, ICZN 2001).

